

K návrhu koncepce základní školy

Miroslav Kořínek

Z dosud uveřejněných návrhů koncepce naší základní školy (popř. celé výchově vzdělávací soustavy), z různých „kulatých stolů“ apod. je zřejmé, že v nich zatím v podstatě více jde o nástin principů, o subjektivní přání a proklamace, méně o formulace vědecky podložených a ověřitelných hypotéz (popř. v různých variantách). Jde tedy dosud vlastně jen o náměty, jak skutečné projekty vypracovat.

Většinou jsou však autoři (často skrytí za názvy různých skupin) těchto návrhů zajedno v negaci všeho, čeho bylo v oblasti výchovy a vzdělání v posledních desetiletích u nás dosaženo, mnozí i v pohrdání pokrokovými tradicemi v našem školství, v oprašování ve světě již překonaných koncepcí výchovy, v tvrzení, že se naši učitelé ve své činnosti řídili jen direktivními pokyny apod.

Nelze se divit, že uvedený charakter mají výroky některých politických představitelů. Hlásí se k nim však i někteří naši kolegové. Ti by mohli znát *rozpory mezi školskopolitickými opatřeními a výsledky pedagogických výzkumů nejen v sedmdesátých, ale i ve třicátých letech tohoto století*. Stačilo by si např. přečíst to, co bylo výsledkem pedagogických výzkumů před reformou z r. 1976 a porovnat to s tím, co pak bylo v praxi realizováno a za jakých podmínek. Pak by pochopili, že existuje a dnes vystupuje zvláště do popředí problém vztahu (rozporu) pedagogické vědy a školské politiky.

Proto bude marné úsilí pedagogů o uplatnění výsledků svých výzkumů v praxi, nebudou-li současně usilovat o podporu širší veřejnosti k jejich prosazování k jejich prosazování ve školské politice na úrovni státu, regionu i obce.

Měli bychom se proto snažit (a považuji to za jedno z poslání pedagogické společnosti), aby pod hesly o deideologizaci našeho školství, jeho humanizace a liberalizace, individualizace výchovy a vzdělání, privatizace škol, integrace postižených dětí apod. nebyla prosazována jeho nová ideologizace a politizace proti duchu současného vědeckého poznání. Nemělo by být připuštěno živoření mnoha škol v neúspěšných tržních podmínkách, přenášení nákladů na jejich provoz na rodiče dětí, na nahodilou pomoc charitativních organizací apod.

Proto bychom měli podporovat takovou demokratizaci výchovy a vzdělání, která povede nejen k zajištění rovnosti přístupu dětí a mládeže ke vzdělání, ale i ke státní garanci podmínek při nabývání vzdělání. Vzdělání přece nelze považovat za privilegium, nýbrž za právo všech bez ohledu na majetek, společenské postavení, národnost, místo bydliště apod.

Měli bychom podporovat takové formy individualizace, které povedou k plnému rozvoji osobnosti dítěte, jeho talentu, mentálních a fyzických schopností a k jeho přípravě pro odpovědný život ve společnosti a které nebudou chápat péči o děti (zejména o postižené) jen jako akt dobré vůle a charity.

Měli bychom se hlásit k takové liberalizaci metod výchovy a vzdělávání, která umožní plně uplatnit tvořivost učitele v pedagogické činnosti a která poskytne rodičům i dětem přiměřenou spoluúčast při zdokonalování podmínek pro tuto činnost. Je však třeba odmítnout, jsou-li pod heslem liberalizace prosazovány živelné přístupy k cílům i prostředkům výchovy, které mohou (popř. podle přání rodičů) ve svých důsledcích vést ke snížení úrovně vzdělanosti značné části populace. Obdobně bychom měli odmítat takovou liberalizaci, která vystavuje děti všem formám vykořisťování a zneužívání, pornografii, propagace krutosti a násilí apod.

Měli bychom požadovat, aby kromě zajištění rozvoje výchovy na všech stupních školské soustavy byla podporována i veškerá výchovná péče o děti a mládež mimo vyučování se zaměřením na zájmovou činnost, na hodnotné využití volného času a tím i na prevenci protispoločenské činnosti mládeže.

Vzhledem k nezastupitelné úloze učitelů a dalších pedagogických pracovníků bychom měli odmítat všechny formy paušální odvety za to, že učitelé v naprosté většině i dříve plnili své humanistické poslání vzhledem k mladé generaci. To se týká i nekompetentních zásahů do jejich výběru a výběru pro vedoucí místa v řízení školství. Měli bychom usilovat i o zajištění výraznější podpory pedagogického výzkumu, který by s delším předstihem připravoval a ověřoval opatření ke stálému zdokonalování výchovně vzdělávací soustavy a jeho výsledky by se odrážely ve zvědečtění přípravy učitelů.

Myslím, že obhajoba takto obecněji formulovaných charakteristik koncepce výchovy a vzdělávání je v současné době naléhavější, než spory o detailní řešení jednotlivých problémů složitého systému výchovy a vzdělávání.

Modernizace výuky psaní a úprava tvarů písmen

Květoslava Santlerová

V Učitelských novinách č. 34 ze dne 26. 9. 1991 proběhla diskuse k návrhu nové úpravy tvarů písmen. Výsledky šetření, které shrnuje následující tabulka, byly poskytnuty MŠMŠ SR. Uvedme si základní fakta, ke kterým se učitelé vyjadřovali: